

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

SKOL ry kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesitykseen, ja viittaa lausunnossaan myös Rakennusteollisuus ry:n ja Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL ry:n lausuntoihin, jotka ovat pääosin samansisältöisiä lausuntomme kanssa.

Lakiesityksen tavoitteet ovat hyvät ja kannatettavat. Digitalisaatio yhteiskunnassa etenee ja vaatii toimiakseen hyvän infrastruktuurin ja rakenteen taustalle. Rakennetun ympäristön osalta tietotarpeita ja -sisältöjä on paljon erilaisia ja tällä hetkellä eri paikoissa. Tiedon saatavuuden helpottamisella on monia hyötyjä. digitalisaation laajempi hyödyntäminen tulee poistamaan turhia työvaiheita, joskin siirtymäkausi tulee aiheuttamaan ylimääräistä työtä. Lakimuutos vauhdittaa (ja myöskin pakottaa) digitalisaatiota ja myös tietomallien hyödyntämistä rakentamisen prosesseissa ja vaikuttaa alan tuottavuuteen positiivisesti.

Uudistuksella on myös haittapuolensa ja ongelmansa, joista lakiesityksen vaikutusarvioissa ei juurikaan ole mainittu. Vaikutusarvioiden tekstit ovat lähes pelkästään positiivisia vaikutuksia sisältäviä, negatiivisten vaikutusten osalta on vain todettu pieniä kustannusvaikutuksia eri toimijoille. Suurimmat käytännön vaikutukset tulevat kohdistumaan kuntien, Digi- ja väestötietoviraston ja Suomen Ympäristökeskuksen toimintaan. Erityisesti kuntien osalta tulisi vaikutusarvioita vielä tarkentaa, lakiuudistuksen nopea aikataulu lisää vielä haastetta saada toiminnot kuntoon ajoissa. Lisäksi lakiuudistuksen vaikutuksia muille rakennusalan toimijoille ei ole selvitetty riittävästi, vaikutusarvioinneissa ei mainita esimerkiksi rakennushankkeeseen ryhtyvää lainkaan. Ryhtyvän on kuitenkin toimitettava paljon uutta tietosisältöä kunnalle, joka edelleen toimittaa sen tietojärjestelmään. Tällä hetkellä emme vielä edes tiedä, mitä kaikkea tietoa tulisi reilun vuoden päästä lähettää "tietomallimuotoisena" tietona.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

Maankäyttö- ja rakennuslakia ollaan muuttamassa samalla lakiesityksellä ja tämä saattaa jäädä huomaamatta useilta eri toimijoilta, joita asia oikeasti koskee. Muutokset liittyvät erityisesti maakunta-, yleis- ja asemakaavojen sisältöön ja esitystapaan. Suurimpana haasteena on alkaa laatia näitä valtakunnallisesti yhteen toimivassa tietomallimuodossa, vaikka siirtymäaika vaatimukselle onkin annettu. Suomessa on tällä hetkellä 309 kuntaa, joista valmiuksia lainmukaiseen toimintaan lähivuosina on suurimmilla, mutta ylivoimaisesti suurimmalla osalla ei osaamista tai resursseja ole. Lakimuutos tulee vauhdittamaan digitalisaatiota ja edistämään sitä kautta rakennusalan kehittymistä ja tuottavuutta. Uudistus tulee vaatimaan kuntapuolelle merkittävää koulutusta, mutta myöskin teknologiainvestointeja jotta aineiston käsittely on sujuvaa.

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Järjestelmää luotaessa on tärkeää, että suunnittelun tekijänoikeuksia kunnioitetaan. Suunnittelun tekijänoikeudet säilyvät suunnittelijalla, vaikka tilaajalle luovutetaan toteuttamiseen soveltuvat mallit sopimuksella määriteltävään käyttöön. Kun luodaan uutta järjestelmää, johon suunnitelmat tallennetaan, on tästä pidettävä kiinni. On myös estettävä kopiointi ja kaupankäynti tekijänoikeudellisella materiaalille oikeuksien haltijoiden ohi.

Järjestelmään vaadittavan tietomallin tarkkuus pitää määritellä huolella eikä sen tule olla liian yksityiskohtainen, jotta muutosten malliin saattamisesta ei tule liian suuri työ. Myös tietokannan turvallisuuden on oltava äärimmäisen vahvaa nykyisessä tietoverkkoympäristössä. Rakennettu infrastruktuuri ei saa tulla uhatuksi tietoverkkojen kautta.

Perustelumuiustion selkeä heikkous on se, että perustelut painottuvat selkeästi kaavatietovarantoon liittyen, ja rakennustietovaranto esim. kansainvälisen vertailun osalta puuttuu. Tiedon digitalisuus tulee sujuvoittamaan tulevaisuuden korjaushankkeita, kun lähtötiedot on mahdollista saada suoraan digitaalisessa muodossa suunnittelun lähtötiedoiksi. Alkuperäiset tiedotahan toki ovat muuallakin kuin viranomaisella, mutta aina on riski tietojen häviämiseen. Eli tiedon jatkohyödyntämiseen olisi varmasti hyvä ottaa kantaa.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

Ovat.

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

Ongelmana on itse valtioneuvoston asetus ja siitä jaettu materiaali. Asetuksesta ei ole olemassa perustelumuiustiota, josta voisi saada selville, mistä ja millä perusteilla on saatu aikaiseksi 5§:ssä oleva listaus eri tietotarpeista? Nyt asia ei käy selville mitenkään. Olisi hyvä nähdä perustelut, millä

tähän on päädytty. Tietotarpeet tulevat elämään ja kehittymään, kun ymmärretään teknologian mahdollisuudet paremmin.

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

Esitysluonnoksen vaikutusarviointeja on hyvin vaikea pitää puolueettomasti tehtyinä, ne kun sisältävät vain positiivisia vaikutuksia. Negatiiviset vaikutukset on supistettu muutos- ja koulutustarpeiden kustannuksiin, jotka on arvioitu todennäköisesti alakanttiin. Kuten jo aikaisemmin mainitsimme, mm. rakennushankkeeseen ryhtyvälle, suunnittelijoille tai muille rakennushankkeessa mukana oleville tapahtuvia vaikutuksia ei ole arvioitu lainkaan.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

Esitysluonnos on tehty hyvin nopealla aikataululla kevään 2022 aikana ja tämä näkyy mm. vaikutusarvioinneissa. Työryhmä ei ehtinyt kuulla riittävän monipuolisesti kaikkia vaikutuksenalaisia osapuolia työnsä aikana. Lausuntoaika sinällään on riittävän pitkä, mutta on täysin väärään vuodenaikaan; erityisesti kunnat eivät ehdi lausua kesäloma-aikaan ajoittuvana lausuntoaikana. Tästäkin johtuen uusi lausuntokierros koskien koko rakentamisen sektorin lainuudistusta (Rakentamislaki, Maankäyttö- ja rakennuslain muutos, RYTJ-laki) tulisi suorittaa nyt syys-lokakuussa 2022, kuten lainsäädännön arviointineuvostokin totesi kesäkuussa.

Kiiskinen Matti
Suunnittelu- ja konsultointiyrietykset SKOL ry